

De behandeling van de tubaire zwangerschap

In het overigens zeer lezenswaardige artikel betreffende de behandeling van tubaire zwangerschap stellen Dörr, Vemer en Rolland terecht: „Het voorafgaand aan een diagnostische laparotomie toucheren van een patiënte onder narcose om een extra-uteriene zwangerschap te kunnen aantonen of uit te sluiten, is gecontraïndiceerd. Een vroege, niet-geruptureerde extra-uteriene zwangerschap kan hierbij niet palpabel zijn en ruptureren” (1985; bl. 21-4). Het nalaten van inwendig onderzoek bij een patiënte in narcose, voorafgaand aan een diagnostische ingreep in verband met een vermoeden van extra-uteriene graviditeit, is zeker juist. Een minder belastend onderzoek, zoals de diagnostische laparoscopie, lijkt echter meer voor de hand te liggen dan de door de auteurs genoemde laparotomie, zoals in dit tijdschrift ook bepleit werd door de collegae Van Schaik en Braaksma in hun artikel over de vorderingen in de diagnostiek van de tubaire graviditeit (1982, bl. 1531-6).

Utrecht, januari 1985

A.G. DUMANS

Met de opmerking van collega Dumans zijn wij het volkomen eens. In plaats van een diagnostische laparotomie is uiteraard een diagnostische laparoscopie bedoeld. Dat in plaats van een diagnostische laparoscopie een diagnostische laparotomie in het artikel genoemd wordt, berust op een vergissing.

Den Haag, februari 1985

P.J. DÖRR
H.M. VEMER
R. ROLLAND

Goed(koop) alternatief?

De collegae Kwee, Utama, Grave en Thung hebben het voor collega Van Ballegooie opgenomen door aan zijn voorbeelden (1984; 1977-8) nog een vierde toe te voegen, waarbij een „genezer” (er wordt niet van arts gesproken!) een nalatigheid beging, die voor de betreffende patiënt funest was (1984; 2373-4). Wat hier echter niet vermeld wordt, is dat ook door artsen dingen over het hoofd zijn gezien die funest waren. Deze manier van ondersteuning is voor mij uiterst tendentius.

Collega Van Ballegooie herhaalt dat het alternatieve genezers tot dusverre blijkbaar onvoldoende is gelukt om hun inzichten op duidelijke wijze uit te drukken en de resultaten op een overtuigende manier te presenteren (1984; 2373). Ik moet hierbij uitdrukkelijk vermelden, dat ook in de allopathie in geen enkel opzicht resultaten van een behandeling ooit werkelijk kunnen worden begrepen. Wij zijn bijv. zo gewend te weten dat adrenaline vaatvernauwend werkt, dat wij wel eens vergeten „waarom” en zelfs dat de biochemie hierop nooit een antwoord zal kunnen geven. Het kan slechts een experimentele ervaring zijn. Velen zullen hier vrede mee hebben. Ik meen echter, dat men ook op een andere manier dan langs de biochemische, met het begrip „materie” kennis kan maken. (In mijn boeken *Levende metalen* en *Geneeskunde op de drempel* heb ik hierover uitgeweid.) Hierbij dient uitdrukkelijk vermeld dat daarbij de methode van dubbelblind onderzoek volledig misplaatst zou zijn. Het gaat niet om een „blind”, doch om een „ziend” oordeel.

Collega Van Ballegooie spreekt ook over een redelijke eis

om een nuttig effect aan te tonen. Hiermee kan ik het volledig eens zijn. Het is wel merkwaardig, dat in *Medisch Contact* (1984; 1616) gesproken wordt over een ernstig geval van kinkhoest, dat met antibiotica behandeld werd, zonder voldoende resultaat. Na tien dagen werd, in overleg met de huisarts en de ouders besloten een ervaren homeopathisch arts te consulteren; deze stelde een voor het patiëntje specifieke behandeling in. De verpleging werd verzocht de frequentie en intensiteit der kinkhoestaanvallen te blijven registreren en er bleek zich binnen 24 uur na het begin der behandeling een spectaculaire verbetering voor te doen. Men kan natuurlijk zeggen dat dit toevallig is, doch men moet zich hoeden voor de beroemde zin van Morgenstern, waarin hij van iemand die een klaarblijkelijk feit ontkent, zegt: „Weil – so schliesst er messerscharf – nicht sein kann was nicht sein darf”.

Driebergen, december 1984

L.F.C. MEES

Kindermishandeling

In dit artikel over kindermishandeling stelt collega Pieterse: „Een zuigeling met een fractuur moet wel mishandeld zijn” (1984; 2315-7). Deze stelling kan aanleiding zijn tot misverstand. Bij een zuigeling met een fractuur moet men niet alleen bedacht zijn op kindermishandeling, maar evenzeer op osteogenesis imperfecta. Uit Engeland zijn gevallen bekend waarin ouders uit de ouderlijke macht ontzet zijn op verdenking van kindermishandeling, terwijl later bleek dat er osteogenesis imperfecta in het spel was. Dergelijke trieste vergissingen moeten, waar maar enigszins mogelijk, voorkomen worden.

Osteogenesis imperfecta kan bij een zuigeling een beeld geven dat verrassend veel lijkt op kindermishandeling. De breekbaarheid van het skelet is soms zo groot dat al een fractuur kan ontstaan door het verwisselen van een luier. Ook spontane fracturen komen voor. Bovendien ontstaan bij sommige patiënten met osteogenesis imperfecta opvallend makkelijk blauwe plekken. De combinatie van een fractuur en blauwe plekken bij een zuigeling is wel heel verdacht. Toch zou men osteogenesis imperfecta moeten uitsluiten voordat men „kindermishandeling” concludeert. Een aanwijzing kan zijn dat bij een zuigeling met osteogenesis imperfecta er in de regel weinig weke-delenletsel bestaat op de fractuurplaats. Verder zal men moeten zoeken naar andere verschijnselen van deze aandoening zoals: een positieve familie-anamnese wat betreft fracturen, blauwe sclerae of doofheid; voorkomen van „beentjes van Worms” in de schedel, waardoor deze op een röntgenfoto lijkt te bestaan uit vele botstukjes. In de meeste gevallen van osteogenesis imperfecta zijn de sclerae blauw; er komen evenwel vormen voor waarbij de sclerae volkomen normaal van kleur zijn. Men zij dus op zijn hoede.

Niet denken aan kindermishandeling bij een zuigeling met een fractuur kan ernstige gevolgen hebben, niet denken aan osteogenesis imperfecta kan rampzalig zijn voor kind en ouders.

Eindhoven, januari 1985

L.E.M. VAN WELZENIS-BUNT

Bij een zuigeling met een botfractuur is het mijns inziens vanzelfsprekend in de eerste plaats te denken aan mishandeling als oorzaak van de fractuur. Dat er ook andere oorzaken zijn, zoals collega Van Welzenis-Bunt opmerkt, is juist. Om die reden heb ik dan ook in mijn artikel over kindermishandeling met nadruk gepleit voor een nauwkeu-